

Bolivya Devlet Başkanı Morales ordu tarafından çekilmeye zorlandı, ardından Meksika'ya sürgüne gitti. Taraftarları sokak gösterilerine başladılar, ordu göstericilere ateş açtı, ölenler oldu.

Bolivya'da olanlar değişik yönlerden açıklandı, hepsinde doğru yan bulunmakla birlikte esas olana değinen olmadı. Bunun nedeni orada olup bitenin hangi kaynaklardan öğrenildiğidir. Morales'in ülkedeki gelir dengesizliğini azaltan politikaları sonucu orta sınıfın güçlendiği ve bunların da Morales'e cephe aldığı gibi enteresan tahliller de okuduk.

Konuyu İspanyolca kaynaklardan öğrenmek kolay değil çünkü bu dili bilen pek bulunmuyor. Bu konuda Almanya solu avantajlı çünkü solun isim yapmış bazı insanları İspanyolca bildikleri gibi yıllarca bu kıtanın değişik ülkelerinde de bulundular. Neden böyledir, bilmiyorum ama burası önemli değil. İspanyolcadan değişik politik kitaplar Almancaya çevrildiği gibi bu kişiler de kendi deneyimlerini değişik dergilerde sürekli olarak yazarlar.

Venezüella'da Chavez iktidarının ilk yıllarında Almanca olarak yayınlanan Latin Amerika haberleri adlı dergide ve başka sol dergilerde çıkan analizlerde özellikle şu konu üzerinde duruluyordu: Latin Amerika ülkelerinin büyük açmazı tek ürüne dayanan ekonomileridir. Venezüella petrol gelirine güvenmemeli, ekonomisini dönüştürmelidir.

Yapmadılar. Aynı durum Bolivya'da da yaşandı. Ülke ekonomisi halen değişik hammaddelerin ihracına dayanıyor ve bu da ekonomiyi kırılgan duruma getiriyor.

Latin Amerika ülkelerinde doğmuş iki yazarın, Decio Machado ile Raul Zibechi'nin üç yıl önce yazdıkları *Die Macht ergreifen um die Welt zu ändern?* (Dünyayı değiştirmek için iktidarı almak mı?) başlıklı kitap bu yıl Almancada yayınlandı.

Latin Amerika ülkelerinde sol yönetimlerin değişik ülkelerde kitle gösterilerinden sonra iktidara geldiklerini anlatan kitap, iktidara gelişin aynı zamanda sokağın da sonu olduğuna işaret ediyor.

Özellikle Venezüella'da Chavez'in iktidara gelmesi sokağın yerini almış. Bolivya'da da benzer bir durum gözlemlenebiliyor.

Yazarlara göre Latin Amerika ülkelerindeki sol yönetimlerin dört ortak özelliği bulunuyor. Bu özellikler her ülkede aynı düzeyde olmasa bile ortaktır.

Birincisi, devletin ve toplumdaki rolünün güçlendirilmesidir.

İkincisi, devlet aracılığıyla toplumdaki gelir eşitsizliğinin hafifletilmesidir. Devletin ekonomideki rolü giderek artar ve bir çeşit kolektif işveren durumuna gelir.

Üçüncüsü, hammadde ihracatı ekonominin temeli olmayı sürdürür. Değişen buradan elde edilen gelirin dağıtımıdır.

Dördüncüsü, büyük altyapı yatırımları yapılmasıdır.

Venezüella, Bolivya ve Ekvador'da yeni anayasa yapıldı. O güne kadar anayasa dışında kalmış insanların hakları yeni yasaya dahil edildi.

Bolivya'da bu durum çok açıktır. 500 yıl kadar önce İspanyollar tarafından sömürgeleştirilen bu ülkede toplum beyazlar ve yerliler olarak ikiye bölünmüştü. Morales ilk yerli devlet başkanıdır. Yerlilerin dili ilk olarak anayasaya girdi ve devlet iki dilli oldu.

Latin Amerika ülkelerindeki sol yönetimlerin bir başka ortak özelliği, kendilerinin "devrim" olarak da nitelendirdikleri değişimin karakolun ve kışlanın kapısında bitmesidir. Ordu ve polise dokunulmamıştır. Bazı isimler değişmiş ama işleyiş aynı kalmıştır.

Venezüella'da Chavez ordu kökenli olduğu için ABD'nin yönetimi devirme çabaları, yerli

oligarşinin petrol işçileriyle birlikte girdiği ekonomiyi bloke etme girişimi ülkeye zor günler yaşatmakla birlikte şimdiye kadar başarılı olamadı.

Bolivya'da ise yeniden örgütlenmemiş ordu ve polis Morales'i çekilmeye zorlayacaktı.

Burjuvazinin eski sömürgeci kökenli kesimi ordu ve polis üzerinde etkinlik sağlayacak, ABD de arkadan bunları destekleyecekti.

AKP devletin yeniden örgütlenmesi gerektiğini anladı ve bunu önemli oranda yaptı ama Morales anlayamadı.

Yıllar önce polisin ikinci bir ordu olarak örgütlendiğini yazmıştım ve gelişme de artan oranda bu yönde oldu. Cumhuriyet tarihinde her zaman en önemli kurum olarak bulunan ordunun yetkilerinin islamcı bir iktidar tarafından yeniden düzenleneceği, jandarmanın içişleri bakanlığına bağlanacağı kimin aklına gelirdi?

Denilebilir ki, sonuçta anlaştılar. Anlaşma olacaktı ama önemli olan kimin şartlarında olduğuydu. Ordunun politik etkinliği eskisine göre azaldı, kaybolmasından söz etmiyorum ama devlet başkanıyla hükümet ön plana çıktı.

Eskiden gazete okurları sadece genelkurmay başkanının değil, deniz-hava-kara kuvvetleri komutanlarının da adını bilirdi çünkü bunlar değişik konularda sürekli demeç vererek politikayı yönlendirirlerdi. Hükümet de bu yönlendirmeye bir şekilde uymak zorunda kalırdı. Yaşanan çelişkilerden ve büyük tasfiyelerden sonra anlaştılar ama eski etkinliklerini kaybetmek pahasına anlaştılar.

Türkiye'de devlet son 15 yılda yeniden örgütlendi. AKP ülkede farklı bir burjuvazinin ön plana çıkmasını da sağladı. Önceki kaybolmadı ama eskiden geride duranlar yoğun devlet desteğiyle ön plana çıktı. (Bu konuda Ayşe Buğra'nın kitabına bakınız.)

Devrim sonucu veya yoğun gösteriler sonucu iktidara gelmiş sosyalistlerin devleti ortadan kaldırması gerektiği gibi hayallerle uğraşmamak gerekir. Devlet yeniden örgütlenmelidir, özellikle ordu ve polis yeniden düzenlenmelidir. Yapıya dokunmadan ve birkaç kişiyi değiştirerek bunu yapmış olmazsınız. Bu ise devleti ortadan kaldırmak değil, yeniden örgütlemektir.

Zizek'in Almancası "Umutsuzluktaki Umut" başlığıyla yayınlanan –sanırım Türkçede de yayınlandı- kitabında önemli bir belirleme vardır: sosyalistler yeni bir devlet teorisi geliştiremediler. Bir yandan Marksizm-Leninizm uyarınca devleti ortadan kaldıracaklarını savundular ama böyle yapmadılar ve yapamazlardı da... Marksizmdeki devletin giderek söneceği görüşü dünya devrimi koşullarında geçerli olabilir. Sosyalizmin güçlü rakibinin olduğu bir dünyada devlet olmadan yapamazsınız. Ama bu devlet tamamen farklı bir yapıya sahip olmalıdır. Sadece eskinin ezilenlerini korumak anlamında değil, yapı ve işleyiş olarak da eskisinden farklı olmalıdır. Polisin ve ordunun yapısı aynı kalırsa, bir düzenden ötekine geçmesi zor olmaz.

Sosyalist ülkeler dağıldıklarında devletin silahlı güçleri de dağılmadı. Ordu ve polis büyük oranda aynı kaldı; yeni yöneticilerin, komünist partilerinden çıkan burjuvazinin denetiminde işlevini sürdürdü. Rusya Federasyonu bu konuda iyi örnektir. Eski bir KGB görevlisi olan Putin devlet başkanı olduğunda silahlı güçlere hakim olmakta hiç zorlanmadı.

Sosyalizm devleti ortadan kaldıramaz, yeni bir devlet oluşturmalıdır ve bu da burjuva devletin aynadaki aksi olmamalıdır.

Ekim devriminden sonra eski Çarlık devlet yapısı parçalanmıştı ama reel sosyalizmin çözülmesinin ardından benzeri yaşanmadı.

20. yüzyıl tarihi boyunca sosyalistler devleti ortadan kaldırmak adına yeni bir devletin örgütlenmesiyle ilgilenmediler. Devleti ortadan kaldıramadılar ve bu mümkün değildi ama yepyeni bir devlet yapısı da örgütleyemediler.

Bırakın pratikte yapmayı, teorik olarak bile sorunun farkında değillerdi...

